

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 48. An liceat hanc, & oppositam sententiam probabilem sequi in eadem materia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

rationes inter se conferre, ac videre, an opinio maneat probabilis: imò quamvis admittam hominem indoctum posse tutò procedere, hoc ipso quòd sciat opinionem etiam nunc doceri à viris probis & doctis, homo tamen doctus, qui potest examinare rationes intrinsecas, non videtur tutò posse procedere, nisi examinet illas, vel prudenter præsumat etiam in hac materia ab illis aliis examinatas esse, Ratio est, quia hic potest examinare & discutere, quid in re videatur verum necne, ergo si non faciat & fortè erret, errat errore vincibili & culpabili, ergo non excusatur, hinc *Teril.* in Req. q. 29. n. 90. rectè ait, *si viro valde docto solum representetur, quòd plures teneant utramque partem contradictionis, non illico tutus erit. si selectetur partem minus tutam. sed vel scire debet qualitatem Doctorum eam tenentium, ut sic sine ulteriori investigatione eorum sententiam in conscientia regulam licitè accipiat, vel ipsemet tenebitur rationes investigare, ut nil agat, nisi illud rationi congruum esse noverit: quòd si examinatis utrimque rationibus necdum appareat veritas, sed utraque pars pro se habeat grave motivum, sequi potest, quam volet, nam si erret, excusat eum invincibilis ignorantia, uti sæpe est dictum.*

Q. 48. An liceat hanc & oppositam sententiam probabilis sequi in eadem materia. R. 370

§. I. *Caramuel* dicit probabile esse, quòd aliquis semper possit, sed hunc rectè confutat *Cressp. à Borgia* q. 9. *Tambur.* in Decal. l. 1. c. 3. §. 5. dicit licere, dummodo probabilitas opinionis non pendeat immediatè à nostra voluntate, quandonam autem probabilitas pendeat vel non pendeat à nostra voluntate, non satis clarè explicat.

§. II. *Bardi* disc. 4. c. 14. *Sporer* n. 35. meliùs dicunt non licere, si lex aliqua occurrat, cujus obligatio 371

gatio fit certa, & quæ post assumptam alteram sententiam probabilem impleri non possit, in hoc enim casu obligatio legis alicujus certæ eluderetur, v. g. si horologium A sonet undecimam noctis & horologium B, medium undecimæ, supposito quòd utrumque horologium communiter bene dirigatur, probabile erit prius esse medium undecimæ, hinc aliquis volens sequi horologium B: adhuc per horam integram licite differet vespas, postmodum autem auditâ duodecimâ in horologio A, si secundum hoc vellet se dirigere & judicare, quòd transierit duodecima, adeoque non amplius obligetur orare vespas, patet hoc non licere, quia lex de orandis horis est certa, & illius impletio impeditur assumendo alteram partem probabilem: idem est, si die Sabbati auditâ in uno horologio 12. comedas carnes, & quia in altero necdum audita est, ideo velis te reputare jejunum & in Dominica communicare, cum enim certum sit alterutrum horologium errare, etiam certum est te unum præceptum transgredi, vel abstinentiæ à carnibus, vel jejunii pro communionem, ergo id non est licitum: è contrà si lex vel ejus obligatio non sit certa, aut assumptâ alterâ opinione possit nihilominus lex utraque adhuc impleri, dicunt licitum esse mutare, v. g. si probabile sit vectigal esse injustè impositum, & etiam probabile, quòd sit justè impositum, si simul sis & exactor vectigalium & mercator, dicunt se posse hoc vectigal ab aliis exigere veluti justè impositum, & tamen te ipsum non teneri solvere tanquam injustè impositum, quia cum dubitetur de justitia vectigalis, lex illud imponens non est certa, tenebitur tamen inquirere, & si compererit fuisse justè impositum, poterit adhuc & tenebitur compensare, si autem compererit fuisse injustè impositum, tenebitur, si
adhuc

adhuc habet, restituere eis, à quibus exegit: plures ejusmodi casus afferunt *Cressp. suprà & Gob. de Sacrif. à n. 206.*

§. III. *Lugo de Euch. d. 15. à n. 46. Esp. de act. 372*
hum. q. 23. ponunt hanc regulam universalem: nunquam licitum est mutare opinionem semel electam, si hoc foret certò in præjudicium alicujus legis, quæ per ejusmodi mutationem violaretur, quia singulæ leges habent jus certum, ne fraudentur, ergo etiam ne regula operandi semel electa mutetur in manifestum sui præjudicium, ideoque sic eligens unam partem obligat se implicite ad illam non mutandam in præjudicium legis.

§. IV. *Hann. docet etiam non esse licitum eodem tempore usurpare utramq; opinionem in præjudicium tertii, uti fieret, si per testamentum non solenne scriptus hæres, velles hæreditatem retinere, utens eâ opinione, quòd testamentum non solenne valeat pro foro conscientia, & tamen nolles solvere legata, sequendo sententiam, quòd testamentum sine solennitate sit invalidum, sic enim certò agis contra jus unius, vel alterius hæredis ab intestato, vel hujus Legatarii: Quòd si antehac processisses secundum sententiam requirentem solennitates, & postea procederes secundum sententiam non requirentem, non esset eadem ratio, nam supposito facto primo, quod infectum fieri non posses, non amississes potestatem te conformandi alteri sententia, pro alio tamen casu, nam fortè jam posita est transgressio legis per primũ casum, & ita secundus erit secundum legẽ, sicuti si heri judicans priorem sententiam probabiliorem processisses secundum illam, hodie si occurrente nova ratione judicares posteriorem esse probabiliorem, utique posses dimissã priore sequi posteriorem, uti fatentur omnes.*

Objs.

374 *Obji.* Saltem non potero uni suadere priorē sententiam & alteri posteriorem, quia certum est unam legem naturæ ab alterutro violandam. *R.* Idem solvendum esse omnibus, nam tu dicis te tene-ri suadere, ut omnes sequantur hoc, quod iudicari esse probabilius; pone itaque unum iudicare, quod probabilius sit tale testamentum valere, alterum autem iudicare probabilius esse, quod non valeat, tu utrique te consulenti suadebis, ut suam quisque opinionem sequatur, utpote probabiliorē, ergo certò alterutri suades transgressionem legis naturæ. *R.* cum *Carden.* in 1. crisi d. 56. n. 1152., non licebit suadere in- & pro eodem tempore, transeat pro diversis tempore, n. posito enim actu secundum unam sententiam, fortè jam posita est transgressio legis, quam transgressionem nunc impedire non possum, nec amplius certum est violandam ullam legem, ergo manet jus secundum alteram sententiam ponendi & suadendi actum oppositum, qui probabiliter est conformis legi.

375 *Q. 49.* An licitum sit operari secundum opinionem alienam, quam tamen operans iudicat re ipsam esse falsam. *R.*

§. I. Certum est non licere, si iudicet opinionem aliorum ita esse falsam, ut propterea etiam censeat objectum illius hinc & nunc sibi esse illicitum poni, talis enim non operaretur *ex fide*, sed contra conscientiam.

376 §. II. Etiam non licet, si iudicium, quod habes de falsitate, sit absolutum & ultimum, ita ut velis procedere ex solo iudicio alieno, non formatâ sibi suâ conscientiam: neque tum licet, si opinionem illam iudicet esse ita falsam, ut non censeat esse verè & certò probabilem: ideoque correptione dignus est *Machado*, inquit *Carden.* in 1. crisi d. 56. n. 1169. dicens id